

lägret, Auschwitz 2 - Birkenau, i byn Brzezinka, tre kilometer från huvudlägret. Gestapo hade bestämt att Birkenau skulle bli det största koncentrationslägret under kriget och ett centrum för utrotningen av människor med olika etniciteter som judar och romer.

Det fanns över tre hundra byggnader

på ett område av 175 hektar, det vill säga en miljon sjuhundra femtio tusen kvadratmeter. Antalet fångar uppgick i augusti 1944 till cirka 100 000.

Många dog nästan direkt

Det sägs att mer än hälften av fångarna som kom med tåglasterna varje dag, sorterades bort och blev direkt skickade till gaskammarna utan att registreras eller bokföras. Romer som inte hade fasta bostäder, men ändå blev jagade och intagna i koncentrationslägren hade oftast inga legitimationer på sig och för att underlätta arbetet med onödiga undersökningar sändes de direkt i döden. Därför är antalet mördade romer bara en uppskattning. Sorteringen var även avsedd för att skilja sjuka, svaga, gamla samt gravida kvinnor direkt till gaskam-

rarna för de hade inget praktiskt värde då de inte kunde användas som arbetskraft, endast de starka fick överleva.

Fångarna blev tillsagda att klä av sig för de skulle duscha och deras kläder skulle desinfekteras, flera hundra personer trängdes i rummet och dörrarna stängdes, men istället för vatten kom gasen Zyklon B och på några minuter var alla döda. Vaktpersonal och så kallade Kapos försedda med gasmasker drog ut guldänder och plomber på de döda, sedan fördes kropparna till bränning. Kapos var ofta kriminellt belastade per-

soner, mördare och tjuvar, och de fungerade som hjälpredor och vaktpersonal.

Ett tjugotal träbaracker som från början var stall och rymde ett femtiotal hästar förlängdes och nu skulle 700-800 fångar trängas i varje barack. I de baracker som vi besökte kunde vi se trevånings-sängar som skulle rymma åtta personer i varje våning.

Det fanns även en eldstad med en murad kanal som löpte genom baracken där värmen skulle sprida sig genom det hål som fanns i kanalen för att hålla värmen, men konstruktionen fungerade dåligt och det rök in, de gånger det fanns något att elda med. En del av barackerna hade inget cementgolv utan stod direkt på den sanka marken som vid regn förvandlades till gytta, väggar och tak var oisolerade. De som låg närmast väggarna och på golven

dog av köld. Under de första tre krigsåren rådde extrem kyla det kunde bli upp till 25-28 grader kallt fast det var så långt ner i Europa. I Sverige var det köldtoppar på 35-40 grader bara i Stockholm. Vi har hört hur telefon och elledningar sträckte sig i kylan och gick av. Spårvagnar stannade på Västerbron och passagerare fick gå av och till fots ta sig över i vinande blåst.

Tyskarna började spränga byggnaderna några dagar innan befrielsen kom, allt för att undanröja bevisen om vad som en gång hade skett. Endast resterna av skorstenar finns kvar av fångbarackerna. Gaskammarna och krematorierna som var byggda av tegel låg nu i ruiner.

